

Referat fra koordineringsgruppemøte 5
HelseDirektoratets lokaler, Universitetsgaten 2

07.03.2018, kl. 10.00-13.15

Til stede:

Koordineringsgruppens medlemmer

Linda Granlund, HelseDirektoratet (møteleder)
Anne Kathrine Owren Aarum, HelseDirektoratet
Ole Berg, HelseDirektoratet (referent)
Martina Rabsch, Rema
Ingvill Størksen, Virke
Inge E. Næsset, NorgesGruppen
Harald Kristiansen, Coop
Hege Berg-Knutsen, Coop
Gry Sørensen, NFGF
Marte Gjeitung Byfuglien, Mills AS
Lars Galtung, Tine SA
Anders Högberg, Orkla ASA
Petter Brubakk, NHO Mat og Drikke

Observatører

Anna Maria Karlsen, NHO Mat og Drikke
Anne Hatløy, Fafo
Anne Inga Hilsen, Fafo
Svein Erik Stave, Fafo
Helle Kernen, NHO Reiseliv
Henriette Øien, HelseDirektoratet
Arnhild Haga Rimestad, Helse- og omsorgsdepartementet

Sak 01/18 Velkommen og Helsedirektoratets arbeid

- a) Møteleder ønsket velkommen og orienterte om skifte av medlem i koordineringsgruppen og observatører i møtet. Leif Bache-Mathiesen fra NHO Service og Handel tar over for Bjørn Næss som har gått over i ny jobb. Prosjektgruppen fra FAFO som skal gjennomføre følgeevalueringen av intensjonsavtalen og en representanter fra NHO Reiseliv og NHO Mat og Drikke var observatører i møtet.

Møteleder informerte om oppfølging av Helsedirektoratets arbeid siden forrige koordineringsgruppemøte 8. november 2017 og oppfølging av utfordringer i arbeidet som ble løftet til Næringslivsgruppen i november. Sekretariatet informerte om den nylig etablerte [nettsiden for intensjonsavtalen](#).

Sak 02/18 Informasjon fra Helse- og omsorgsdepartementet

- a) Helse- og omsorgsdepartementet informerte om at vi har fått en ny statsråd, eldre- og folkehelseminister Åse Michaelsen, som tar over arbeidet med intensjonsavtalen og som viderefører næringslivsgruppen på matområdet etter helseminister Bent Høie. Den nye statsråden har hatt møte med NHO Mat og Drikke, Virke Dagligvare, Orkla og Bryggeri- og drikkevareforeningen (BROD), og ønsker nytt møte med disse før neste møtet i næringslivsgruppen 7.juni.

Aktørene var positive til møtet med statsråden. Aktørene påpekte at de økte sukkeravgiftene med høy sannsynlighet fører til at grensehandel øker og at dette i kombinasjon med momsfristak stimulerer netthandel av usunne produkter, noe som både er negativt for folkehelsen og for norske avgifter. BROD og drikkevareprodusentene har lagt arbeidet med intensjonsavtalen på is til sukkeravgiftene er reversert. NHO Mat og Drikke har klaget inn avgiftsøkningen til ESA (EFTA Surveillance Authority) og avventer ESAs avgjørelse i saken.

Det er et ønske fra bransjen at det innhentes bedre statistikk og tall for grensehandel, da mangel på data gir økt grobunn for spekulasjoner om eventuelle konsekvenser av avgiftsendringer.

En aktør fremmet en forventning om at koordineringsgruppen skal kunne drøfte og gi innspill på mulige politiske/forvaltningsmessige grep som kan bidra til et sunnere kosthold i tråd med målene i intensjonsavtalen.

Sak 03/18 Status for innsatsområdene 1-4 og planer for våren 2018

- a) **Innsatsområde 1, salt:** Helsedirektoratet informerte om status i arbeidet. Saltpartnerskapet ble inngått i 2015 mellom Helsedirektoratet og partene. Vi er inne i Saltpartnerskapets siste virkeår. Det vil bli en diskusjon på neste møte i koordineringsgruppen om videreføring av saltpartnerskapet. Det har kommet innspill fra deltagerne i partnerskapet om at bransjen er veldig fornøyd med styring og de konkrete målene som er satt.

Monitorering av mål blir en viktig sak i 2018. Matbransjen og Tradesolution har gjort et godt arbeid med dette. For å oppnå ytteligere saltreduksjon har industrien meldt fra at det er behov for å åpne opp for å bruke salterstattere (kaliumklorid). SaltNett jobber med å ferdigstille et notat til Helsedirektoratet om behov for en ny vurdering av nytte/risiko ved å bytte ut natriumklorid med realistiske nivåer av kaliumklorid.

En felles nordisk workshop om saltreduksjon ble avholdt hos Nofima 10.januar hvor det var veldig gode evalueringer. Det er et ønske om et bredere nordisk samarbeid om salt.

- b) **Innsatsområde 2 tilsatt sukker og 3 mettet fett:** NHO Mat og Drikke informerte om status. Det er gjennomført workshops innen både innsatsområde 2 og 3 siden forrige møte i koordineringsgruppen. Det må vurderes hva som skal være neste aktivitet. NHO Mat og Drikke opplever redusert engasjement i arbeidet med sukkerreduksjon som følge av økningen i produktavgifter og det er usikkerhet om de kan påta seg en rolle innen koordinering av sukkerarbeidet fremover.

Helsedirektoratet har forståelse for situasjonen, men utdypet at det er viktig med konkrete mål i arbeidet fremover. I intensjonsavtalen er det satt mål for mettet fett innen utgangen av 2018, men ikke for 2021. Nytt mål for mettet fett, og prosess for å fastsette dette, må følges opp i neste møte i koordineringsgruppen. Måloppnåelse for både tilsatt sukker og mettet fett må følges opp innad i de respektive innsatsområdene.

- c) **Innsatsområde 4, sjømat, frukt, grønnsaker og grove kornprodukter.** Norges frukt- og grønnsaksgrossisters forbund (NFGF) informerte om status. Neste workshop arrangeres hos Norgesgruppen på Skøyen i Oslo den 18. april. Foreløpig er det 37 påmeldte. Det jobbes med å inkludere landbruket mer i dette arbeidet.

Generelle kommentarer:

Det kom innspill om at de ulike innsatsområdene har forskjellige problemstillinger. For eksempel kommer mye av mettet fett fra norsk landbruksproduksjon og en del andre fettkilder er basert på import. Dette påvirker både bærekraftsaspekter og priseffekter. For mettet fett jobber de ulike bransjene med ulike råvarer og det vil være viktig å jobbe for atferdsendring etter som sunne alternativer finnes. Forbrukerpreferanser er og vil alltid være i endring og de går ikke nødvendigvis i retning av kostrådene.

Sukker og salt er således enklere. Forbruker er med på sukkerreduksjon og hvorfor det er viktig. På salt har det vært mye god kommunikasjon, blant annet har det vært mye positivt fokus på det gode arbeidet som gjøres av alle aktørene som er med i saltpartnerskapet.

Sak 04/18 **Status monitoreringsarbeidet (mettet fett, sukker og salt)**

- a) Foreløpige tall for sukkerarter ble presentert. Dette er tall hentet fra Tradesolution i juni 2017. Tallene er fordelt på 13 kategorier jfr. innspill fra koordineringsgruppen og innsatsområde 2. Det er betydelig enklere å analysere på 13 kategorier sammenlignet med saltpartnerskapets ca. 100 matvarekategorier. Erfaringer fra monitorering av salt tyder på at kvaliteten på dataene er god. Data er fordelt etter samme prinsipp som for salt, enten gjennomsnittinnhold av sukkerarter per 100 gram for samtlige produkter i kategorien, eller for de 70 % volummessig største produktene. I tillegg er det beregnet verdier for vektet gjennomsnitt. Det vil være mulig å ta datauttrekk fremover for å se utvikling av sukkerinnhold per kategori.

Tradesolution jobber med å se på tall for mettet fett fra samme datauttrekk. Videre må det jobbes for å kvalitetssikre dataene, blant annet om data for drikkevarer som distribueres direkte til dagligvarehandelen er inkludert.

Oppfølgings sak: Monitoreringsgruppen og Tradesolution ser på muligheter og begrensninger og hvilke data som er inkludert i datamaterialet i et eget møte. Denne saken følges opp i neste møte i koordineringsgruppen.

Sak 05/18 **Status på pilot for ny forbruksundersøkelse (FBU)**

- a) Sekretariatet presenterte status på arbeidet med alternativ for FBU 2017 som ikke ble gjennomført. I møtet i næringslivsgruppen 23. november 2017 støttet helseministeren å jobbe videre med alternativ 1, som er å stimulere pilot på ny metode som kobler transaksjonsdata og kassalapp.

SSB jobber med ny metode og venter på transaksjonsdata fra leverandør for å få testet konseptet. Denne piloten vil foregå på dagligvaremarkedet (matbutikker) og vil således gi data av samme art, men høyere kvalitet som tidligere FBUEr. Første datauttrekk vil være fra 2016. Ifølge SSB vil det være mulig å gjøre målinger av matkonsumet i flere fremtidige årganger hvis de nye datakildene og metodene for å lage forbruksstatistikk viser seg å være tilfredsstillende. Universitet i Oslo kan analysere på næringsinnhold.

Det kom spørsmål om mulighet for statistikk for grensehandel, og mulighet til å se på dreining i bransjen etter som matmarkedet består av mer enn bare dagligvarebutikker. Helsemyndighetene tar innspill om statistikk for grensehandel til etterretning og sjekker hvilke muligheter som finnes. Piloten for ny FBU vil ikke ha mulighet til å synliggjøre en eventuell dreining i bransjen, men når den nye metoden for forbruksundersøkelse er etablert og gjennomføres i full skala kan det være mulig å fange opp en slik dreining.

Det kom innspill på at denne undersøkelsen blir god og vil være viktig for å utfylle og supplere målingene som gjøres av Tradesolution.

Sak 06/18 **Følgeevaluering og førsteutkast til egenrapporterings skjema**

- a) Sekretariatet presenterte kort bakgrunn for og innhold i følgeevalueringen som gjennomføres av ekstern tredjepart (Fafø) gjennom hele avtaleperioden. Utover å synliggjøre tiltak som gjøres i lys av intensjonsavtalen er følgeevalueringen viktig for å dokumentere om et frivillig samarbeid mellom helsemyndigheter og matbransje er et godt tiltak for å oppnå et kosthold som er mer i tråd med de offisielle anbefalingene.

Fafø innledet med å vise til internasjonale erfaringer fra samarbeid mellom matbransje og offentlige helsemyndigheter. Følgeevalueringen skal svare på tre spørsmål:

- 1- Er intensjonsavtale en effektiv arbeidsform?
- 2- Hvilke tiltak gjøres?
- 3- Oppfatter partene dette som er god måte å jobbe på?

Følgeevalueringen vil føre til tre ulike produkter:

- 1- Årlig egenrapportering av tiltak gjennom egenrapporterings skjema (2018 og 2020)
- 2- Midtveisevaluering og sluttrapport som inkluderer både egenrapportering og partenes erfaringer (2019 og 2021)
- 3- Casestudier med dypere kvalitative undersøkelser av enkelte aktører i arbeidet.

Sekretariatet har foreslått følgende aktører til casestudien: Norgesgruppen, Rema, Coop, Orkla, Leiv Vidar og Findus. Deltakelse i casestudien er frivillig.

Det ble kommentert at tiltak som gjøres i primærleddet også bør kunne rapporteres inn.

Det ble kommentert i møtet at skjemaet er mer omfangsrikt enn forventet. Det ble også stilt spørsmål ved om konkurransesensitive aspekter blir ivarettatt. Det kom videre innspill på at det kan være fornuftig med et innledende møte mellom Fafø og NHO Mat og Drikke for å gå gjennom muligheter og omfang av egenrapporteringen.

Det ble enighet om at NHO Mat og Drikke og Fafø tar et innledende møte for å jobbe med førsteutkastet til egenrapporterings skjemaet. I etterkant av dette arbeidet sendes et nytt utkast av egenrapporterings skjemaet til aktørene for innspill.

Sak 07/18 **Kommunikasjonsprinsipper og rolleavklaring**

- a) Møteleder gikk gjennom Helsedirektoratets syn på kommunikasjon og viktigheten av arbeidet. Norge har overordnede mål for folkehelsearbeidet og har sluttet seg til internasjonale mål om reduksjon av ikke-smittsomme sykdommer. I mars 2017 ble Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold (2017-2021) lansert. Handlingsplanen omfatter mange tiltak og har satt krevende mål frem mot 2021. For å oppnå målene er helsemyndighetene avhengige av et godt samarbeid med forskjellige aktører og sektorer.

Helsedirektoratet er et fagdirektorat som gir faglige anbefalinger til HOD. Det finnes i dag lite dokumentasjon som tilsier at et partnerskap med industri fungerer. Et av målene med

intensjonsavtalen for et sunnere kosthold er derfor å dokumentere om et frivillig samarbeid med matbransjen fungerer. Dette vil følgeevalueringen gi svar på.

Helsemyndighetene opplever at samarbeidet fungerer godt og erfarer at aktørene i matbransjen aktivt jobber for å oppnå de felles mål som er satt i avtalen.

Helsemyndighetene har tro på arbeidet og på arbeidsformen.

Det er viktig å anerkjenne at de ulike aktørene i avtalen har ulike roller og at helsemyndighetene ikke må bli ansett som bransje og omvendt. Det kom innspill om at det ikke er og ikke alltid skal være symmetri mellom hver enkelt aktørs interesser og helsemyndighetenes mål. Hver enkelt aktør må vurdere sin opptreden i markedet ut fra eget ståsted. Da avtalen ble inngått var det en forutsetning at alt arbeid, inkludert rapportering og deling av informasjon, skulle være innenfor konkurransereglens rammer (ref. Avtalen kap 3. Grunnleggende forutsetninger).

Et av helsemyndighetenes bidrag i arbeidet er kommunikasjon. For å være en troverdig avsender av helsebudskap må myndighetene være uavhengige. Aktørene mente at det er positivt at bransje inviteres til å komme med innspill på helsemyndighetenes kampanjer. Dette er gjensidig nyttig og kan skape synergier i myndighetenes kommunikasjon.

Sak 08/18 Plan for kommunikasjon 2018

- a) Helsedir gikk gjennom planer for 2018. #Mer av kampanjen planlegges lansert i uke 21. Målgruppe er foreldre med barn 9-13 år. Nye resultater fra nøkkelhullsundersøkelsen ble presentert. Kjennskap og tillit er høy og økende. I tillegg er det en økende andel som svarer at de ser etter nøkkelhull når de kjøper mat. Kampanjen har også økt avsenderidentitet, at det er flere som vet at myndighetene står bak nøkkelhullsmerket. Konseptet "EN deg" ble introdusert, som planlegges å være en overordnet kommunikasjonsplattform for Helsedirektoratet fremover.

Sak 09/18 Nye parter til avtalen – serveringsbransje

- a) Helsedirektoratet informerte om status. I møtet med næringslivsgruppen 23.11.17 ønsket helseministeren serveringsgruppen velkommen som del av intensjonsavtalen. Det gjøres nå en juridisk betraktning om hvordan intensjonsavtalen også skal omfavne serveringsbransjen.

Det beste alternativet synes å være å skrive en endringsavtale til selve intensjonsavtalen hvor serveringsbransjen inkluderes, hvorpå de seks aktørene som signerte den opprinnelige intensjonsavtalen ad 6.12.2016 og eventuelt nye aktører (Virke KBS og NHO Reiseliv) signerer endringsavtalen. Sekretariatet følger opp denne saken.

Sekretariatet har jobbet videre med serveringsbransjen og har vært i dialog med NHO Reiseliv, NHO Service og Handel, Virke KBS og aktørene fra serveringsbransjen som

allerede er med i Saltpartnerskapet. Det er utarbeidet et forslag til prosess for tilslutning som er sendt ut til disse aktørene.

Status per 7.mars 2018 er at Virke KBS og deres medlemsbedrifter ønsker å slutte seg til arbeidet. Det planlegges et signeringsevent hvor statsråden er til stede. Dette foreslås arrangert i etterkant av neste møte i Næringslivsgruppen 7.juni hos HOD hvor presse inviteres. Det er ønskelig at flest mulig aktører fra serveringsbransjen deltar på denne signeringen.

Sak 10/18 Vurdere nye kandidater til referansegruppen

- a) Møteleder introduserte saken. Det har kommet skriftlig innspill på Trine Husøy, seniorforsker og toksikolog ved Folkehelseinstituttet (FHI) som ny kandidat til referansegruppen.

Helsedirektoratet foreslår at Trine Husøy inviteres som medlem i referansegruppen på lik måte som de andre medlemmene og at hun, hvis hun har anledning til å stille, sammen med Haakon E. Meyer vil representere FHI i referansegruppen.

Det ble enighet om at Trine Husøy inviteres som medlem i referansegruppen på lik linje med de andre medlemmene.

Sak 11/18 Evaluering av møteomfang i intensjonsavtalen

- a) Helsedir gikk gjennom forslag om å opprettholde møteplan og hyppighet for koordineringsgruppemøter og beholde oppsatte møtedatoer for 2018.

Det ble enighet om at oppsatte datoer for koordineringsgruppemøter for 2018 beholdes. Vurdering av omfang og hyppighet av workshops vil bli tatt opp som sak i neste møte.

- b) Vurdering av arrangement på Foodscape i regi av intensjonsavtalen. I etterkant av møtet vil sekretariatet sende ut noen spørsmål til koordineringsgruppen for å kartlegge om Foodscape antas å være en god anledning til å ha et fellesarrangement i regi av intensjonsavtalen og eventuelt hvordan dette skal gjennomføres.

Sak 12/18 Dato og saker for neste møte

- a) Dato for neste møte i koordineringsgruppen settes til **9. mai 2018 kl. 10.00-13.00** i Helsedirektoratet, Universitetsgata 2. Neste møte i Helseministerens Næringslivsgruppe er 7.juni 2018. Forslag og innspill på saker sirkuleres per epost.

Sak 13/18 Eventuelt

- a) Ingen innkomne saker.

Sak 14/18 **Referansegruppen introduseres for koordineringsgruppen**

- a) Helsedirektoratet presenterte bakgrunn for arbeidet, myndighetenes forpliktelser for reduksjon av ikke-smittsomme sykdommer, arbeidet med salt og saltpartnerskapet og rammer for intensjonsavtalen. Referansegruppens medlemmer presenterte seg selv og sitt arbeid.